

ACORD 45/2023, de 19 d'abril, del Ple
del Consell de l'Audiovisual de Catalunya

**Sobre el contingut de la secció *L'entrevista improvisada* del programa *Està passant*,
emès el 4 d'abril de 2023 per TV3**

Fets

1r. Mitjançant l'informe 5/2023, de 12 d'abril, l'Àrea de Continguts del Consell de l'Audiovisual de Catalunya ha analitzat el contingut de la secció *L'entrevista improvisada* del programa *Està passant* del 4 d'abril de 2023.

2n. Aquest informe descriu el programa *Està passant* com “[...] un programa d'humor i sàtira sobre qüestions d'actualitat política i social i el tractament que en fan els mitjans de comunicació i les xarxes socials que s'emet de dilluns a dijous de 20.15 h a 21 h, aproximadament. Està conduït per Toni Soler amb la col·laboració de Jair Domínguez.

Dins d'aquest programa, setmanalment s'emet la secció *L'Entrevista improvisada*, en la qual, després d'un sorteig entre quatre opcions, l'humorista Judit Martín interpreta el rol d'un personatge famós, real o imaginari, que és entrevistat per Toni Soler i Jair Domínguez.

L'humorista adopta els suposats trets que identifiquen el personatge (atrezzo, caracterització, parla, etc.). [...]”.

A aquests efectes, l'informe identifica les referències següents:

- *L'Entrevista improvisada* és una secció en què els conductors del programa entrevisten una humorista que interpreta un personatge, imaginari o real.
- L'entrevista incorpora elements satírics i irònics en el marc d'un programa d'humor, de manera que no hi ha possibilitat de confusió del propòsit comunicatiu del fragment analitzat ni per la tipologia dels continguts ni pel format audiovisual d'emissió.
- El programa s'emet en el context de la celebració de la Setmana Santa.
- En el decurs de la paròdia d'entrevista es fa referència a suposades característiques i actituds del personatge de la marededeu del Rocío que, atès que incideixen en creences individuals i col·lectives, podrien ser interpretades per determinades persones com a indegudes, ofensives o de mal gust.
- El conductor del programa, abandonant el registre humorístic, expressa el seu respecte envers aquestes creences en tres ocasions diferents.

Consideracions jurídiques

Primera. El tractament dels continguts d'humor en el marc del dret a la llibertat d'expressió

L'apartat 1 de l'article 20 de la Constitució espanyola (CE) reconeix i protegeix com a dret fonamental el dret a expressar i a difondre lliurement pensaments, idees i opinions mitjançant la paraula, l'escrit o qualsevol altre mitjà de reproducció (lletra a), i a comunicar o rebre

lliurement informació veraç per qualsevol mitjà de comunicació (lletra d), i l'apartat 4 del mateix article estableix com a límit a aquestes llibertats el respecte al dret a l'honor, a la intimitat i a la pròpia imatge.

L'anàlisi del dret a la llibertat d'expressió i dels seus límits, així com el tractament dels continguts d'humor i de sàtira, com a manifestació de la llibertat d'expressió i com a instrument de denúncia i crítica social, han estat a bastament tractats en diferents acords del CAC, que es donen per reproduïts aquí. Per tots, Acord 84/2014, de 26 de juny; Acord 85/2014, de 26 de juny; Acord 115/2014, de 17 de setembre; Acord 11/2015, de 4 de febrer; Acord 12/2015, de 4 de febrer; Acord 64/2015, de 6 de maig; Acord 51/2016, de 13 de juliol; Acord 44/2019, de 30 d'abril, Acord 41/2021, de 5 de maig, i més recentment, Acord 2/2023, d'11 de gener. Igualment, el CAC està en procés de revisió i actualització dels *Críteris del Consell de l'Audiovisual de Catalunya en matèria de tractament del fet religiós en els programes audiovisuals d'entreteniment*, que daten de l'any 2002.

En síntesi, cal constatar que la sàtira és l'expressió de les manifestacions creatives de l'ésser humà, que l'utilitza com un instrument de denúncia i de crítica social, i, com a tal, és una manifestació més de la llibertat d'expressió i de creació artística. En aquest context, la caricatura constitueix una de les vies més freqüents d'expressar, mitjançant la burla i la ironia, crítiques socials o polítiques que, com a element de participació i de control públic, resulten imprescindibles en tot sistema democràtic, i coadjuven a la formació i l'existència d'una institució política fonamental, que és l'opinió pública lliure, indissolublement lligada al pluralisme polític, com a valor fonamental i requisit del funcionament de l'Estat democràtic, com així es desprèn, entre d'altres, per la STC 23/2010. Com a forma d'expressió artística i de crítica social, amb un contingut inherent d'exageració i distorsió de la realitat, persegueix, naturalment, la provocació i l'agitació (per totes, STEDH Alves da Silva c. Portugal, de 20 d'octubre de 2009).

Segona. Anàlisi del contingut de la secció *L'entrevista improvisada*

De l'anàlisi efectuada en aquest informe, es destaca el següent:

- “[...] El programa *Està passant* del 4 d'abril s'emet en el context de la Setmana Santa. Així, les quatre opcions que es plantegen com a possible entrevista a l'inici del programa (Maria Magdalena, Espartac, Judes i la marededeu del Rocío) guarden algun tipus de relació amb aquesta celebració religiosa. [...]”
- “[...] Pel que fa a la tipologia dels continguts, *L'entrevista improvisada* és un contingut humorístic, una paròdia d'una entrevista a un personatge, que incorpora elements satírics i irònics. Quant al format audiovisual, el fragment analitzat s'emet en el marc d'un programa d'humor. [...]”
- “[...] Tant la tipologia dels continguts com el format del fragment analitzat mostren, doncs, que el programa s'adreça a l'audiència d'acord amb el codi comunicatiu de l'humor. No hi ha, per tant, possibilitat de confusió del propòsit comunicatiu del fragment analitzat. [...]”
- “[...] En aquest context, i en la mesura que afecten sentiments i creences sobre elements de la identitat personal i col·lectiva de determinades persones i grups socials, des d'un punt de vista subjectiu, alguns dels continguts de l'entrevista podrien ser viscuts com de mal gust o fins i tot ofensius. [...]”; i finalment

- “[...] el conductor del programa manifesta el seu respecte envers les creences religioses que representa la marededeu del Rocío, en tres ocasions diferents (en el moment del sorteig del personatge a entrevistar i a l’inici i al final de l’entrevista). [...]”.

En aquest context, en matèria de tractament del fet religiós, resulta d’interès portar a col·lació diferents resolucions del Consell d’Europa, en les quals es pretén establir uns paràmetres sobre el respecte a la igualtat i el principi de no-discriminació entre els ciutadans, i alhora, fixar les bases amb relació al respecte i a la diversitat entre els membres de la societat, circumscrites als límits de la llibertat d’expressió i al sentiment religiós. En concret, la [Resolució 1510 \(2006\)](#), sobre la llibertat d’expressió i el respecte a les creences religioses, i la [Recomanació 1805 \(2007\)](#), sobre la blasfèmia, els insults religiosos i el discurs de l’odi contra les persones per raó de la seva religió.¹

En la part que aquí interessa, cal destacar les consideracions de l’apartat 9 de la Resolució 1510 (2006) que, en síntesi, assenyala que la controvèrsia, la crítica, la sàtira, l’humor i l’expressió artística han de gaudir d’un grau més ampli de llibertat d’expressió, i que el recurs a l’exageració no ha de ser vist com una provocació.

Per la seva banda, el Tribunal Europeu de Drets Humans (TEDH) reconeix “[...] *que el lenguaje ofensivo puede quedar fuera de la protección de la libertad de expresión si equivale a una denigración gratuita, por ejemplo, cuando la única intención de la declaración ofensiva es insultar (véase Skalka c. Polonia, nº 43425/98, § 34, 27 de mayo de 2003); sin embargo, el uso de frases vulgares en sí mismo no es decisivo a la hora de evaluar una expresión ofensiva, ya que puede responder a fines meramente estilísticos. Para el Tribunal, el estilo forma parte de la comunicación como forma de expresión y, como tal, está protegido junto con el contenido de la expresión [...]*” (STEDH Tulsap c. Turquia, de 21 de febrer de 2012).

D’acord amb la doctrina del TEDH, la utilització del recurs a l’exageració per part dels professionals de la comunicació comporta que, en determinades circumstàncies, la llibertat d’expressió pugui emparar expressions feridores quan es transmet un judici de valor o un fet rellevant, així com aquelles expressions que encara que no siguin imprescindibles per transmetre una opinió o una informació, sí que són convenientes per a la millor difusió del missatge.²

En aquest sentit, i en un supòsit similar al que és objecte d’anàlisi, resulta rellevant la STEDH de 25 de gener de 2007, *cas Vereinigung Bildender Künstler c. Àustria*, en què el Tribunal va considerar que estava emparada en el dret a la llibertat d’expressió una obra artística en què apareixien, entre d’altres, figures públiques relacionades amb l’església catòlica –com ara la mare Teresa o el cardenal Hermann Groer– nues i participant en activitats sexuals.

Reproduïm, a continuació, per ordre cronològic, alguns dels pronunciaments judicials més significatius en matèria del tractament del fet religiós:

---

¹ Vegeu l’apartat 15 de la Recomanació 1805 (2007), sobre la blasfèmia, els insults religiosos i el discurs de l’odi contra les persones per raó de la seva religió, en què l’Assemblea considera que en la mesura que sigui necessari en una societat democràtica, d’acord amb el que estableix el paràgraf 2 de l’article 10 del Conveni per a la Salvaguarda dels Drets Humans i de les Llibertats Fonamentals, la legislació nacional només ha de penalitzar les expressions sobre qüestions religioses que alterin greument i intencionadament l’ordre públic i en què es faci una crida pública a la violència. Cal destacar, també, l’apartat 17.2.4 del mateix text, en el qual es recomana que els estats revisin el dret i les seves pràctiques internes per tal de despenalitzar la blasfèmia, en la seva condició d’insult a la religió.

² Vegeu la STEDH *Prager i Oberschlick c. Àustria*, de 26 d’abril de 1995.

- La STS de 25 de març de 1993, a propòsit de l'emissió d'un vídeo en un programa de televisió dedicat a la informació musical, en què apareixia un crucifix amb el cap d'un moltó. El Tribunal va considerar que la conducta no tenia intenció d'ofendre, atès que *"[...] El elemento intencional de la procesada no fue el antijurídico exigido en el precepto penal que se cita como infringido, cual es el ánimo de ofender los sentimientos religiosos de los cristianos, por lo que aun cuando hipotéticamente se admite la concurrencia del elemento objetivo o el soporte material de la ofensa, al no poder deducirse de los hechos que ha concurrido el elemento psicológico o la intención de ofender, al menos por parte de la procesada, en cuanto que la proyección del vídeo se hallaba enmarcada en la actuación de un grupo musical que intervenía en un programa realizado con la finalidad, que se dice en la sentencia recurrida, como era la de dar a conocer las tendencias musicales de vanguardia, ha de concluirse en el sentido de que los hechos narrados como probados en la sentencia dictada por el Tribunal a quo no pueden estimarse constitutivos del delito por el que la procesada fue acusada como se entendió, acertadamente, por el Tribunal de instancia, por lo que no procede la solicitud de casación de la misma y sí, en cambio, la desestimación del motivo [...]"*.
- La sentència de l'Audiència Provincial de Valladolid, de 21 d'octubre de 2005, que va absoldre l'acusat que havia exhibit en època de Setmana Santa i en el recorregut d'una processó, una pancarta amb la imatge de la Verge Maria i de Jesús amb la llegenda "Adúltera con su bastardo". L'Audiència conclou que la conducta *"[...] no estaba dirigida a lesionar los sentimientos religiosos ajenos, sino a su deseo de expresar y exteriorizar opiniones discrepantes [...]"*.
- La sentència de 8 de juny de 2012 del Jutjat Penal número 8 de Madrid, que va desestimar la demanda contra la directora del programa de televisió *Lo + Plus* i el cantautor Javier Krahe, per un delictes contra el sentiment religiós, amb motiu del llançament comercial del seu últim àlbum musical que incloïa un DVD amb el documental "Esto no es la vida de Javier Krahe". En concret, en les imatges s'apreciava com una persona no identificada manipulava un crucifix, separava la imatge del Crist de la creu, l'introduïa en un recipient amb unes patates, i l'untava amb mantega. Posteriorment la posava en un forn, sota el títol: "Cómo cocinar a un Cristo". El jutjat va considerar que *"[...] se trató de la emisión de un programa de entretenimiento, desvinculado de cualquier práctica religiosa, por lo que no podemos considerar que estuviera dirigido a los fieles de una confesión, sino al público en general. El objeto de la emisión era tratar la publicación de un producto discográfico, hecho que por la dirección del programa se consideró un tema de actualidad. [...]"*. La sentència conclou i qualifica la conducta com *"[...] el legítimo ejercicio y difusión de una expresión artística que, con un componente burlesco, hizo una crítica del fenómeno religioso en nuestra sociedad [...]"*.

Encara que desvinculada del fet religiós, és significativa en el tractament de l'humor la Interlocutòria de l'Audiència Nacional, de 2 juliol de 2015, en relació amb els tuits d'un regidor de l'Ajuntament de Madrid. En síntesi, qualifica aquest tipus d'humor com "humor negre", al qual defineix, amb una nota a peu de pàgina i enllaç a la Viquipèdia, com *"[...] un tipo de humor que se ejerce a propósito de cosas que suscitarían, contempladas desde otra perspectiva, piedad, terror, lástima o emociones parecidas. Cuestiona situaciones sociales que generalmente son serias mediante la sátira. El asunto más recurrente en el humor negro es la muerte y todo lo que está relacionado con ella. Atañe los temas más oscuros y dolorosos para el ser humano y que, por norma general, suelen resultar controvertidos y polémicos para la sociedad porque están relacionados con la moral. Algunos ejemplos*

pueden ser: las grandes tragedias, las normas sociales, la sexualidad, los asesinatos, el suicidio, las enfermedades, la pobreza, la locura, el terrorismo, el racismo, la drogadicción, la violación, las discapacidades, la guerra, la religión, la política, la discriminación etc. [...]". I continua assenyalant la Interlocutòria que "*[...] el legislador no ha querido penalizar el humor negro [...] el legislador no puede querer esto, ya no solo por el principio de intervención mínima, sino por clara inconstitucionalidad con el derecho a la libertad de expresión [...]*".

En conseqüència, constatem que els continguts emesos dins de la secció analitzada del programa *Està passant*, emès el dia 4 d'abril, malgrat que puguin resultar desafortunats, i fins i tot feridors per a determinats segments de l'audiència, especialment pel que fa a les persones que professen la fe catòlica, se situen en el marc de l'exercici de la llibertat d'expressió.

Per tot el que s'ha exposat, el Ple del Consell de l'Audiovisual de Catalunya adopta, per unanimitat, el següent

ACORD

1. El Consell considera que cal extremar la cura a l'efecte d'evitar en els espais d'entreteniment humorístics manifestacions que puguin menystenir les persones que professen qualsevol creença religiosa. Tanmateix, constata també que l'expressió satírica és una manifestació de la lliure opinió d'idees, creences o judicis de valor, que s'utilitza com un instrument de denúncia i de crítica social. Per tot això, el Consell considera que en el cas analitzat no s'aprecia cap vulneració de la normativa audiovisual.
2. Notificar aquest acord a la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuels, SA.

Barcelona, 19 d'abril de 2023

Xevi Xirgo i Teixidor
President

Laura Pinyol i Puig
Consellera secretària